

Ametiühendusline kuutiri

Ilmub kord kuus.

Toimetuse ning talituse aadress: Lembitu 4, krt. 4, Tallinnas.
 Vastuvõtmine igal kesknädalal ja reedel kella 6—7 õhtul.

Nr. 2

Febbruar-Märts 1924.

Nr. 2

Surnuksöödud ja mahamaetud.

A. Jõeäär.

Kuni valitseb kodanline ilmatorf, ei saa kõnet olla majanduslikest ühedigustusest. Kapitaalil abil kurnab ettemõtja töölist, rikas maest. Demokraatlikes riikides püütakse töötavate kihtide väljakurnamist seaduste abil pehmenada. Seda tehakse peaaesjalikult kapitalistide enda huvides, kes saagi ahnuses nii kaugele lähewad, et nad ilma seaduse sundujeta töölistele jedagi ei kindlusta, mida iga mõistlik peremees oma tööloomale annab. Puudub aga tööorjal isegi toit, korter ja kehakate, mis võimaldaks temale oma tööjõudu ja terwist alles hoida ja uute orjade ilmaõnnitamise eest hoolitseda, siis kannatab selle all lõpuks ka kapitalisti hisjetulek.

Geesti kodanlus on alles noor ja jellelõttu jõhker. Ta kargab nagu kewadel laudast wäljalastud mullikas, ilma maatamata, kas sõrahoop ka oma rokannumat ümber ei löb. Ei ole siis imeks panna, et tühjaks lauseks on jäänud põhiseaduse oja, mis kõneleb majanduslike elu korraldamisest õiguse põhimõttele vastawalt, inimwäärilise ülespidamise kindlustamisest sellekohaste seaduste läbi, mis käiwad eluaseme ja töösaamise, emakaitse, tööõukaitse ja muude sanitaar- ja weterinaar iseloomuga küsimuste kohta.

Kuid praeguse kirjutuse ülesanne ei ole peatada nende, ka kodanlusele riiklikest ja rahwamajanduslikest seisukohast soowimata tagajärgede juures, mida saanane piiramata wäljakurnamise poliitika andnud. Tähtsin ära märkida asjaolu, et ka ühe osa kodanikkude poliitilisi õigusi on wiimajel ajal järjekindlalt kägistama hakatud. Kuni ühelt osalt kodanikkudest ka nende poliitilised õigused ära wõetakse, siis ei wõi enam kõnet olla demokraatlikest rahwariigist, waid diktatuurist. Saanane diktatuur valitseb praegu Nõukogude Wenes, kus weresaanu korraldatakse wan-

gustatud sotjalistidele. Diktatuuri poole sihiwad ka meie kodanluse juhtide sammud, kes tööliste klassi kodanluse diktatuuri kontja alla suruda tahawad.

Wähemalt wiimase ajani mõisid töölistes taastamataki tarwitada õigust, koonduda ametiühingutesse ja liitudesse ühiseks mõitluseks oma wiletsate majanduslike elutingimuste parandamise eest. Mõitluseks jelle eest, mida neil õigus oli nõuda põhiseaduse põhjal kui kodanikkudel, kes oma õladel kannawad riigi ülewõlpidamise raskused. Et selles sihis midagi ära ei juudeta teha ja seisuford igapäewaga halwenes, oli ajutine nähtus, mis osalt sellest tingitud, et etteotsa sattunud olid inimesed, kes oma sihtide kättesaamist tööliste võimalikult wiletsamatesse tingimistesse sattumiseft lootsid.

Õljade loomulik arenemiskäik oleks paratamata lähemas tulewikus nende asemele uued inimesed asetanud, kellel teistjagused mõitluswiisid.

Küid on aga sifeminiistri korraldusel kaitsepolitsei poolt samme astunud, mis nähtawasti selleks sihitud, et kogu tööliste ametiühenduslike liikumist ja tegewust täiesti wõimataks teha.

Üle riigi kawakindlalt toimepandud kinnimõitmistel arretereeriti suurem oja ametiühinguste juhtiwaid tegelasi, töölisühinguste keskkorranisatsioonide ja töölisühinguste ruumides toimepandud läbiõitjimisest wõeti ära ühinguste warandused (lipud, loosungid, protokolliramatud, kirjawahtetus ja dokumendid). Kuid kõige sellele krooniks pitseeriti ametiühinguste ruumid ja need on praegugi alles kinni, olgugi et pitseerimisest warsti paarkuud mööda. Selle läbi tehti ametiühingustel wõimataks oma tegewust jatkata. Ei ole isegi võimalik kottufutjuda koosolekuid arretereeritud

tegelaste asemele uute juhatuse liigete valimiseks. Ametiühisused on seaduslikus korras registreeritud vastavate kohtuasutuste poolt. Ükski kohus ei ole nende tegemusest midagi seadusevastast leidnud ega neid fulgunud. Ei ole seadust, mis keelaks töölistel oma majandusliste huvide kaitseks tegutsenast isegi streiki abil. Põhiseaduse § 18 kindlustab ühinmise ja liitumise vabaduse ja liitumise vabaduse. Nüüd on see vabadus järel jäänud ainult Maaliidu ja Põllumeeste kogudele. Töölise ühinemise vabadus on ristilöödud ja tema korjus on maetud kinnipitseritud ametiühisuste uste taha.

Kas võib sarnastel tingimistel üldse kõnet olla demokraatlisest rahvavabariigist, mis rajatud õiglusel, seadusele ja vabadusele, kui selle riigi kõrgemad võimukandjad põhiseadust, mis wanumata juhteks peab olema nii Riigikogu, kui kohtu ja valitsuse asutuste tegemuses, otsekohe rikuvad. Õiglusel, seadusel ja vabadusel on filmad välja pistetud. Eesti põhiseadus ja temaga kindlustatud kodanikkude põhiõigused on muudetud närtsuks, mida porisse tallanud kaitsepolitsei saabas. Väljamaa õigustealajad kriminalistid tunnistavad sarnase põhiseadusega kindlustatud kõrgema võimukandja, rahva, õiguste kaitsemise vägivaldselt riigipöördeks, mis silitud ülevalt alla. Igatahes on siin aga tegemist kõige jämedamal kujul võimupiiridest üleastumiseega.

Meie kodanlusele on armjad tsaarigaegsed paragrahvad. Need on tema hingele ja südamele nii lähedal. Kuid asjata otfime isegi tsaarigaegsetest seadustest paragrahvi, mis lubaks politseil takistada seaduslikust korral registreeritud ja kohtu poolt fulgumata seltside ja ühisuste tegemust. Ei leidu seal luba ruumide kinnipitserimiseks. Tsaarigaegsetele sandarmitele lubas seadus ainult p a b e r i s i kinnipitserida, mitte aga ukki.

Meie demokraatline sifeminister on ületrumbanud Itaalia mustasärgimeeste juhi Mussolini, on ületrumbanud tsaarigaegsed sandarmid. Särgimiseks jääb temal ületrumbata ainult veel iseenast. Kuid kõigejuurema hooga pealetungiva reaktsiooni laine kiuuste julgeme siiski lõendada: Ametiühisused on küll surnuks löödud, kuid nad elavad siiski ja tõusevad üles ka kinnipitseritud uste tagast, et jatkata mõttlust töölisklassi õiguste cest!

Tartu töölise koosolek saatis järgmise protestikirja sifeministrile:

Härra sifeminister.

21. jaanuaril s. a. on Teie algatusel kaitsepolitsei laudu üle kogu riigi toime pandud töölisühisuste tegelaste kinnivõtmise ja läbiotsi-

mise töölisühisuste kesforganisatsioonides ja töölisühisustes, on ilma otstarbeta rewideeritud ja aravõetud kaitsepolitsei poolt töölisühisuste warandusi, nagu dokumendid, kirjavahetus, protokolliraamatud, nimekirju, lippe, looſunguid jne.; samuti on töölisühisuste kesfnoukogu ruumid kinni pitseritud ja võtmed kaitsepolitsei oma kätte võtnud.

Soolimata Teie seletustest ajakirjanikkudele, härra sifeminister, et Teie käesoleva akttsiooniga kogu töölisliikumist ei ole tahtnud hävitada, on see ometi tegelikult nii: Kesforganisatsioonide ruumid on üle maa sulatud, ühiskundel ametiühisustel ei ole enam siset oma liikmetega ruumide puudusel, ühiskund juhtivad tegelased on kinni. Kõigi sellega on töölisliikumisele ettevalmistatud hoop antud juft tema tuifsoone pihta, tahtes kogu töölisliikumist ühe hoobiga surmata. On tekkinud protestimeeleolu ja seisak töölisliikumises ja tegelikus asjaajamises. On halvatud E. W. põhiseaduses töölisetele kindlustatud sõna, ühingute ja ühinemise vabadus.

Kõigest jellest järeldab täna, 10. meebr. s. a. Tartu töölisühisuste kesfnoukogu, töölisühisuste juhatuste ja wabrikawanemate ühine koosolek, et on alatud sihiliku iseloomuga mõttlust töölisklassi ja tema orgaanide kui ka tegelaste vastu. Misparast koosolek otustas ühel häälel protesteerida: 1) töölisühisuste kesforganisatsioonide ruumide kinnipanemise; 2) kaitsepolitsei poolt ilma otstarbeta ühisuste waranduste, lipude, looſungite, kirjavahetuste jne. aravimise ja 3) töölisühisuste tegelaste kinnivõtmise ja tagasiwajamise, ijaaranis aga töölisliikumise tähtsam osa — professionaal — liikumise tagasiwajamise ja raske surme ja 4) E. W. põhiseaduses kindlustatud trüki, sõna, ühingute ja ühinemise wabaduste jämeda rikumise vastu.

Seda filmas pidades nõuab koosolek:

1) Töölisühisuste kesfnoukogu ruumide wiibimata wabastamist ja kaitsepolitsei poolt aravõetud ühisuste waranduste otsekohelest tagasiandmist, mille juures kõik kahjud, mis läbiotsimiste tagajärjel warandustele tehtud, taſutakse;

2) töölise professionaallikumise tagasiwajamise lõpetamist ja praegu pöranda alla aetud tegelaste õiguste jaluleseadmist;

3) seadusevastaselt arreteeritud töölisliikumise tegelaste otsekohest wabastamist ja

4) nende kaitsepolitsei ametnikkude seaduslikule wastutusele mõtmist, kes seadusevastaselt arreteerisid töölisliikumise tegelasi.

Ukirjad.

Wene-Valti tehases peeti 29. weebruaril tehase töölaliste üldkoosolekul, kus muu seas ka ametiühisuste ruumide sulgumise küsimust arutati.

Sms. A. Jõeäärse ettepanekul võeti vastu resolutsioon, kus protesteeritakse ametiühisuste ruumide sulgumise vastu ja nõutakse nende viibimata wabastamist, et ametiühisused võiksid oma tegewust töölaliste majandusliste huwide kaitseks jatkata.

Cesti sotj.-demokraatlike töölaliste partei Riigikogu rühma arupärimisettepanek

wabariigi walitsuse ametiühisuste ruumide sulgumise asjus. Ühenduses sseministri korraldusel kaitsepolitsei poolt 21. jaanuaril s. a. üle kogu riigi toimepandud ametiühisuste juhtivate tegelaste kinniwõtmisega ja ruumide läbiotsimisega, said peale ühisuste waranduste (dokumentide, kirjawahetuse, protokolliraamatute, nimekirjade, lippude, loosungite jne.) ärawõtmist weel ametiühisuste ja nende kellekohade ruumid kinnipitseritud. Olgugi, et sellest ligi poolteist kuud mööda, ei ole ruumid seniajani awatud.

Selle läbi on wõimataks tehtud ametiühisustel oma tegewust jatkata; jideme puudumise tõttu liigete wahel ei ole isegi wõimalik koosolekuid kokku kutsuda arreteeritud tegelaste ajemele uute juhataste liigete walimiseks. Ome-

tigi on ühisused ise registreeritud wastawate kohtuasutuste poolt, seniajani sulgumata ja üssikute tegelaste kinniwõtmine ei tohiks põhjuseks olla ühisuste tegewuse katkestamiseks.

Põhiseaduse § 18, mis kõneleb Eesti kodanikkude põhioigustest, kindlustab ühingutesse ja liitudesse koondamise wabaduse. Minult seadus wõib seda õigust piirata awaliku julgeoleku huwides. Seadus ei näe üldse ette ruumide arreteerimist ja kinnipitserimist määrata ajaks. Tsaariaegsete seaduste järel wõis läbiotsimistel ainult paberisi kinnipitserida (Kriminaal kohtupidamise sead. §§ 1035-II ja 258). Põhiseaduse § 10, mis korteri puutumatuselt räägib, näeb erakorraldel ette ainult läbiotsimisi, mitte aga kinnipitserimist.

Seega on sseminister ja kaitsepolitsei oma wõimupiiridest üle astunud ja põhiseadust rikunud.

Nõuame seletust wabariigi walitsuselt:

1) Kas on wabariigi walitsusel teada sseministri ja kaitsepolitsei tegewus ametiühisuste ruumide sulgumise asjus?

2) Mida kawatseb wabariigi walitsus teha põhiseadusega kindlustatud õiguslike korralduste seadmiseks?

3) Kas kawatseb wabariigi walitsus süüdlasi wõimupiiridest üleastumise eest wastutusse wõtta?

Tööta töölistele abiandmine.

M. Martna.

Nagu igal töölisel teada, oli meil riikline ja kogukondline abiandmine tööpuuduse puhul tundmata asi, ning iga sellekohane korraldus puudus — peale n. n. t ö ö b ö r s e, kus need endid üleskirjutada wõivad lasta, kes tööd otsiwad. Riigi ega linnade kulude eelarwes ei olnud mitte pennigi tööpuuduse vastu wõitlemiseks. Nende ridade kirjutaja ning Riigikogu sotjiaaldemokraatlike rühma järelhätmata pealekäimisel oli wabar. walitsus wiimaks sunnitud selle laialise häda puhul abiandmist korraldama hakkama. Sotjiaaldemokraatlike rühma pealekäimisel wõttis eelarwe komisjon riigi 1924. a. eelarwesse 25 milj. marka seks otstarbeks üles ja wabar. walitsus tunnistas selle ka omalt poolt tarwilikuks.

Otse kibedusetunne tuleb aga peale, kui selle peale mõelda, misjuguaste waidete tagajärjumisega siin tegemist oli. Riigi Majandusnõukogus walitjes selles asjas Egiptuse pimeduse sarnane arusaamatus. Tööberakonna juht, endine rahaminister ja Riigivanem, herra

K u f f, oli selles arwamises, et selleks raha summasid waja ei tarwitseks olla, küllalt kui Majandusnõukogu walitsuse tähelepanu selle peale juhib... Tõulu eel ütles herra minister A m b e r g Riigikogu koosolekul, et tema teadest tööta töölisi ei ole, sest keegi ei olla temale seda ütelnud... Weel palju wängemalt kirjutajid ja kirjutamad kodanlised lehed, pilgates ja mõnitades tööpuudusest hantjalgade („—“) wahеле paigutades ja sajas teifendis ikka uues-ti korrates, et tööpuuduse all ainult I a i s - k u s t, t ö ö p ö l g a m i s t ja Tšsanda-Zumala p ä e w a w a r g u s t mõista tuleb.

Meie ei kuulu nende hulka, kes kinnitada tahaksid, et kõik tööta töölised nagu puhtad tal-lesefed oleksid ja et riik ja kogukond igaihele lahtise rahakutraga vastu peaks töötama, kes aga ütles, et tema ilma tööta on! Ei! Meie teame wäga hästi, et tööta tööliste hulka ka niisuguseid ilmub, kes tööpoolest tööd wast teha ei taha ja kes selle abiga kergemalt ära elada loodawad... Kuidas on meie töölisi kaswata-

tud? Kas ei ole nemad lapsest saadik hoolimatuse-, ilma armuta kurnamise-, pettuse ja fiskaalse all kannatanud?

Tööpuuduse vastu võitlemine on raske ohver ja ilma kontrollita, ilma teatava walmeta ei anta kufagil abi. Slegi ametiühisused ei anna oma liigetele ilma kindla järelwalmeta abi, saadik siis riik ja kogukonnad. Teisiti ei wõi see ka meil olla.

Tööpuuduse vastu võitlemise- ja abiandmise põhimõtted on järgmised.

Esimenes joneks tuleb töö muretsemist filmas pidada. Sellepärast peab toetustaja iga päew tööbörse (töö wahalituse büroos) kuulamas käima, kas mitte sünnist tööpakkumist ei leidu. Kes kättejuhatatud tööpakkumist vastu ei wõta, selle nimi kirjutatakse wiimase rea peale ja abisaamise korral kustutatakse niisuguse nimi abisaajate hulgast teatavaks ajaks maha, s. o., temal on alles kahe ehk kolme nädala pärast uuesti õigus abisaajate hulka ilmuda. Selle juures on aga järgmist meeles pidada:

Tööde juhatamisel tuleb arwesse wõtta, kas tööline, kellele tööd juhatatakse, tööpoolest jina kõlbulik on. Oles ju otse meeleu mõte, jitsiwabriku töölisti kraawi kaewama wõi metja puid raiuma saata! Tähendab, et tööde kättejuhatamine peab aruajamise ga jündima, neid wastuwäiteid kuulates ja kaaludes, mis töölistel eitawal korral ette tuua on. — Rahtlemata tuleb aga ette, et töötä tööline ka niisugust tööd wastuwõtmaist tõrgub, mida ta vastu wõtta wõiks. Niisugustel juhtumistel, kui jeda enam kui üks kord märgatakse ja kui sellest asjaomasele teatatakse, kustutatakse tema nimi teatavaks ajaks abisaajate hulgast maha.

Teises järjekorras tuleb abiandmine, s. o. kui tööd wõimalik ei ole leida. — Rahaline abi on igal pool wähem, kui tööliste tööpalk oli. Muidu peaks kartma, et töölistel tööst ära wõõrdustid ja abiraha peale lootma hakkajid. — Enamasti on ka abisaamise nädalate arw aastaks ära määratud, kui kaua abisaamine kesta wõib — umbes, nagu haigetaskjad kindlasti arapiiratud aja wäljusel abi annawad.

Et tööpuuduse vastu võitlemine riikidel ja kogukondadel mitte ülejõu koormaks ei muutuks, korraldatakse hädaabi töid, nagu meil neid „seltfondlisteks töödeks“ nimetama on hakatud. Hädaabi tööde all tuleb niisuguseid töid mõista, mis küll tarwilikud tööd on, mida aga sel pilgul just sellepärast teofile wõetakse, et tööpuuduse silmapilgul suurematele hulkadele tööd wõimaldada. — Sel kombel ettemõetud tööd wõiwad kallimaks minna, kui harilikudel tingimistel tehtawad tööd, näiteks

õppimata tööliste töttu, talise aja töttu jne. Kuid ilma hädaabi töödetä lähelks töötä töölistele abiandmine weel palju kallimaks.

Præguue seisuford Gestis.

Meil ei olnud ei riigi- ega ka kogukondade (maatondade) poolt mingisuguseid hädaabi töid ette nähtud ja rahaliselt näib nende korraldamine ka wäga raske oawat. Seda tunnistab wäga iseloomulikult see asjaolu tõeks, et mitmelt poolt töölistele abiandmiseks määratud 25 miljoni marga peale nagu tormijooks awati, mille abil kes teab kui suuri „seltfondlisti“ töid loodeti ära teha! Onnaks kuuleme meie, et töö-hoolekandeministeerium niisuguste tööde puhul nõuks olesks mainitud summaist nõndapalju laenu andma, kui tööpalkaks maja olesks, muud summad, mis nende tööde läbiwiimiseks waja, peaksid aga linnad ja maakonnad ise muretsema. Meie peame tunnista- tama, et see seisukoht õige on. Kui mainitud summa näiteks kümme korda suurem olesks, siis ei wõiks kellegil selle vastu olla, kui Tallinn oma Kalaranna ja Tartu oma jöetal- dad tarbekorraselt kohendaks ja korraldaks.

Kuna töötä töölistele abiandmist kogukon- dade (=linnade) poolt korraldatud ei olnud, pidi tööhoolekandeministeerium esimesena käe külge panema. Ja meie ei imešta sugugi kuuldes, et kogukonnad jeda eneste ülesandeks wõtta ei tahagi! Slegi Tallinna linnawalitfjuse kaastöö on seni jedawõrd nõrk ja puudulik olnud, et isegi nõupidamise- ja korraldamise koosolekuteft oja ei wõeta! — Tartu linnawalitfjus on küll raha palunud, aga siis, kui raha käes, on sealsed linnaisad ometi soowi awaldanud, et töökaitse komisjaar tehku töö ära! Niisugune on linnawalitfjuse arusaamine oma sotsiaalfetest ülesannetest! — Tõeliseks wabanduseks on muidugi, et asi uus on ja et selle ulatust üle ei nähta... Aga me peame lootma ja kaasa aitama, et meie omawalitfjuse ajutusel ka selle ülesande juure asu- wad ja rahuloldawalt läbi wiiwad. Sest see kuulu b s i i a. Riigivalitfjus kõrgema orgaanina peab jeda ainult toetama ja waa- tama, et kogukonnad oma ülesannet täidawad.

* *

*

Tallinnas on n. 2000 registreeritud töötä tööliste hulgast 800 leitud, kes abi tarwitawad. Berekonnaliigetega kokku 1600 inimest. Neile antakse päewa peale 36 marga wäärtuses wi- duaineid. Riiete-, wõletispuude-, üüri jne. abini ei ole weel jõutud... Rinnitatakse, et abisaajad oma abisaagi lubakirju — tihkeftjib — turul, poodides ja kõrtsides müüa! Arwa- takse, et joomarid jeda teha. Mõnikord wõib aga ka olla, et abisaaja näiteks töög

puudusel hõlpsasti ära tarvitada ei saa). Seni on abiandmine ainult riigi kulus sündinud.

Narvas on tööbörSES 647 tööta töölisi üles märgitud, kuid nende arv kasvab iga päevaga. Wabriku linnaosades olla peale selle u. 200 tööta töölisi teada. Abitarvitajate arv tõuseb u. 700 peale. — Abi antakse nõndajama riigi kulus — 36 marka pea kohta. Nagu meile kinnitatakse, saadawat selle eest Narvas rohkem aineid kui Tallinnas.

Narvas on tööpuuduse all kannatajate arv sellepärast nõnda suur, et endised suured wabrikud nüüd palju vähem tööpõudu tarvitawad, kuna aga hulka töölisi seal paremaid aegu võtama on jäänud. — Teisjaks jääb sinna Wene-maalt tagasi tulejaid rohkem peatama, sest et korteriolud Narvas lahedamad on. — Narvas olla teatawat paranemist märgata, teadagi ainult nõrka... Töölt lahtilaskmise juures püütakse selle peale rõhku panna, et mitte terve perefond ilma tööta ei jääks... See on nõrk troost! Sest me teame, mis see tähendab,

kui ühel wabriku töölisel mitu pead toita on.

Pärnus olla ainult 40—50 registreeritud tööta töölisi, kuid töökaitse komisjaari arvates tulla sealgi vähemalt 2—300 abitarvitajaga arvestada.

Tartust arwatakse, et häda seal nõnda suur ei ole. Tartu on rohkem wäiketööstuse linn ja sellel on rohkem elujõudu... Linna on esialgselt 200.000 marka läkitatud. Kuid linnawalitsus ei taha abiandmise korraldamisega hakama saada... Ajalehtede teadete järel on ka Tartus tööta tööliste arv suur, abitarvitamine selle järel suurem, kui ministeeriumis arwatakse.

Rahklemata on tööpuuduse all kannatajate arv ka alevites ja teistes tihedamates elukohtades suur. Esimesed abiandmise teated ja lootused tekitawad ka seal wastukõla ja annawad mõista, et tööpuuduse vastu mõtlemine rahwa luusje ja lihaste lõikaw küsimus on; et seda mitte kauem hooletusesse ei wõi jätta, waid et mõtlust selle vastu hästi korraldada tuleb.

Riigi ja omawalitsuse keskliidu märgufiri palkade asjus Riigikogule ning wabar. walitsusele.

Riigiteenijate palgad sestis ei ole kunagi nõnda kõrgeid olnud, et nendega wallalisedki isikud endid rahuloldamalt äraelatada oleksid saanud, perekonnaga inimestest weel rääkimata.

Seejäranis madalad palgad on maksimas alamate palgaastmete teenijatel, kes selle tõttu sunnitud on majanduslikelt suurt puudust ja wiletust kannatama.

Wabariigi walitus on küll mitmel korral riigiteenijate palkasid normeerinud, aga peaaegu igaord on need normid ebaõnnestunult maksima pandud, sest normeerimisel on alati aluseks mõetud peaaesjalikult wäiksema arwu kõrgemate ametnikkude huwide rahuldamine, kuna alamate ja keskmiste ametnikkude majanduslikst seisukorda mitte ei ole tahetud tõsiselt parandada.

Samuti on walitusringfondade ajakirjandus alati wäiksema palgajaajate riigiteenijate palkade kõrgendamise kordadel riigi kodanikkude meeleolu tendentsiwooselt palawaks kiitnud ja sellega ühtlasi igasuguseid hangeldajaid just kui meelega siseturu hindu juba ette kõrgendamal meelitanud, mille tõttu normeerimise läbi saadud wäikene palgakõrgendus hindade tõusu peale riigiteenijate taskust ette on ära makstud. See kurb nähtus, et walitsust toetawate riikimade ajakirjandus

riigiteenijaid sõõdikuteks ja logeleteks tembeldab, suurendab meelgi aineliselt rängasti kannatajate riigiteenijate normaalset piina. Walitsuse asi on ametisje mõetud teenijate töowihjakuse järel walwata ja samuti on ka walitsuse kohus tehtud töö eest tehtud töö wääratusele wastawat taju maksta. See asjaolu peaks küll kõigile selge olema, wõi ehk tahetakse riigiteenijatele seda nõuda, et need omapead riigielu juhtimist toimetaks!

Riigi- ja omawalitsuse teenijate keskliit on alati õiglast tööhindamist ja ka demokraatlise riigi seisukohast olenemat õiglast suhtelist wabehorda üsksikute tööalade hindamisel palunud filmas pidada ja on nii mitmelgi korral wab. walitsuse tähelepanu ebaõige wabehorra ning ebanormaalset madala töötasu hindamise peale juhtinud, aga kõik need ettekanbed ei ole siiski soowitawaid tagajärgi kandnud. Siin olgu weel kord belldud, et siuliselt wõrdne töö igalpool ühesuguselt hinnata tuleb ja et wähemasti araabia numbritega palgaredeli esimese ja wiimase palgaastme wahel üle 3 korra ei tõuseks, kuna see wahel praegu kuuekordne on.

Kui riik on waene, siis peawad ühetaoliselt selle all kõik kannatama ja kõrgematel ametnikkudel peab ometi wähemasti niisamapalju riigitunnet olema, kui alamaastmelistelgi riigiteenijatel, kes oma suuremas osas alatoitluse-

ga peavad leppima, korralikult ihufattest rääkimata, ning kes kõige selle juures ikkagi kohusetruult omi ülesandeid seniajani täitnud on.

Sigusetunnet ei peaks aga walitjusewõimude palkade määramisel mitte jootumaks eitamata ega suurte hulcade karmatust proovi peale panema, kui üldse riigitunnet riigiteenijate seas joomitakse näha. Kui aga kõrgemate ametnikkude tööd ja riigitruudust kuldgrammidega tawatsetakse tajuda ja seega neile toreduse maitsmist wõimaldatakse, siis nõuab digluse põhimõtte samuti ka alamate riigiteenijate korralikku toitmist ja riietamist.

Ujakohase taju maksimine riigiteenijatele on esimese järgu tähtsusega küsimus, sest sellest oleneb ära teenijate kohusetruudus ja töowiljakus.

1923. a. 18—21. märtsikuu päewadel Tallinnas ärapeatud ülemaailisel riigi- ja omawa-

litjuse teenijate kongressil oli muude küsimuste seas ka palkade normeerimine arutufel, kus tegelikkude hädatarwilikkude wäljaminekute summadega ja teoreetiliste kalkulatsioonidega rehkendades, leiti tolleaegne elatismiinum ühe iheiseiwalt effesteeriva riigiametniku kohta Tallinnas 7500 mf. olewat. Praegusel ajal aga on see elatismiinum alalise elukalliduse tõusu ja l. a. sügise Gesti marga kurssi lange-mise tagajärjel märksa juurem.

Selle tõestuseks olgu siin ära toodud kahe tabelit. Teoreetilise elatismiinumumi tabel, mille toidu kwantumid on ülesseadnud 1920. a. 7. juuni komisjon, kust osa wõtjid toiduluse-minister K r i i s a, kaubandus- ja tööstusministeeriumi esitaja S e p p ja arstid L i p p i n g, H a n s e n ja P ü ü m a n.

Elatismiinum Tallinnas 1923. a. detsembrikuu hindadega.

Toiduainete nimetus.	Ühe isiku norm.				Keskmine turuhind.		Ühe isiku ratsioon tuleb maksma.		Kolme liikmelise perekonna kuu ratsioon tuleb maksma.	
	Päewas.		Kuus.							
	Mel.	Sol.	Mel.	Sol.	Mf.	Þ.	Mf.	Þ.	Mf.	Þ.
Leib	1	16	35	—	7	25	247	50	748	50
Loomaliha	—	25,6	8	—	36	50	286	—	858	—
Sealiha	—	9,9	3	8	42	50	131	—	393	—
Langud	—	7,4	2	32	16	—	37	50	112	50
Nisujahu	—	4,8	1	48	18	50	27	75	83	25
Wõi.	—	3,3	1	32	120	—	160	—	480	—
Piim — toopides	—	25	7	—	18	—	126	—	378	—
Kohw ja figurid	—	3	—	80	80	—	80	—	240	—
Tee.	—	0,3	—	10	210	—	21	—	63	—
Suhtur	—	3	—	80	28	—	28	—	84	—
Kala	—	16	5	—	20	—	100	—	300	—
Sool	—	7,1	2	12	2	—	4	25	12	75
Kartulid	2	—	60	—	3	—	180	—	540	—
Kaalid	—	14,9	4	64	7	—	30	75	92	50
Kaunawili	—	6,4	2	—	16	—	32	—	96	—
Sibulad	—	1	—	30	25	—	8	—	24	—
Suhtjuured ja wirts.	—	0,7	—	20	64	—	13	50	40	50
Kapsad	—	14,9	4	64	12	50	58	50	175	50
Kokku							1.571	75	4.715	25
Muude tarwiduste peale 100 %							1.571	75	4.715	25
							3.143	50	9.430	50

Teistes linnades on sama tabeli järel see miinumum l. a. detsembrikuu eest järgmine:

Tartus — 8205.50 Narwas — 8211.—,
 Pärnus — 8293.50, Wiljandis — 9288.—,
 Rakweres — 8115.50, Wõrus — 9359.—,
 Paides — 7752.—, Petseris — 8483.—,
 Saapsalus — 9296.50, Tapal — 8310.—.

Praktilise elatismiinumumi tabel ühes iheiseiwalt elustjewa ametniku kohta Tallinnas, kes wäljaspool perekonda elab.

Kuluarikkite nimetused

Kulusumma tuus

1. Toitmine päewas 110 mf. (hm 25 mf., ln. 50 mf., õht. 35 mf.) 3300 mf.
2. Korteri (üks tuba kütte, walgustuse ja kraamimisega) 2000 "
3. Riided (üks ülifond aastas à 10.000 mf. : 12 = 833; palit 3 aasta peale à 13.500 mf. : 36 = 380; jaapaid 2 paari aastas ühes parandamisega à 1800

Paluartiklite nimetused	Pulujumma kuus
mf. $\times 2 - 3600 : 12 = 300$; ihupeju 2 paari aastas à 1200 mf. — $2400 : 12 = 200$; woo- di pesu (1 lina ja 1 padjapüür) aastas à 1200 mf.: $12 = 100$; woodi teff 1 kolme aasta peale à 1200 mf.: $36 = 34$; sokid, tasurätikud, kaelajide, krae, kindad, käterätik jne. läbistikku à 103 mf. kuus; müts 1 aas- tas à 850 mf.: $12 = 70$;) see- ga kokku riietamine kuus	2020 "
4. Pesupeemine kuus	250 "
5. Silma seep	20 "
6. Saun kuus	80 "
7. Teatri piletid	100 "
8. Kirjandus ja ajalehed	205 "
9. Suukselõikamine	25 "

Kokku 8000 mf.

See kalkulatsioon näitab, et majanduslifel elamisel peaaegu jama summa eest kolmeliikmelise perekonnaga saab ära elada, mis ühel inimesel mitte-majanduslifel elamisel kuus wälja läheb.

Glukalliduse raioonid tulewad ära kaotada, sest et need mitte enam õigustatud ei ole, sest tabelis wõetud palgad on igal pool elatismiinimumist madalamad.

Riigi majanduslifest seisukorda arwesse wõttes, lepiti aga riigi ja omawalitjuse teenijate jaadikutekogus kõige alama astme riigiteenijate jaoks elatismiinimumist wäiksemate palganormidega, ja tunnustati praeguse aja kohta õiglaselt Araabia palgaredeli jaoks alljärgnewad palganormid:

1. aste 20.000 m. (praegusest rohkem 2000 m.)	
2. " 18.500 " " " "	3200 "
3. " 17.000 " " " "	3500 "
4. " 15.500 " " " "	3800 "
5. " 14.500 " " " "	4600 "
6. " 13.500 " " " "	4800 "
7. " 12.500 " " " "	4800 "
8. " 11.500 " " " "	4700 "
9. " 11.000 " " " "	4800 "
10. " 10.500 " " " "	4700 "
11. " 10.000 " " " "	4500 "
12. " 9500 " " " "	4300 "
13. " 9000 " " " "	4000 "
14. " 8500 " " " "	3700 "
15. " 8000 " " " "	3400 "
16. " 7500 " " " "	3000 "

Nende kuuteistkümne palgaastme peale tulewad kõik riigiteenijad ära mahutada ja iga-juhusel litterid nii astmete wahelt, kui ka 16 palgaastme lõpust ilma erandita ära kaotada.

Ala 7500-margalise palgaga teenijaid ei tohi üldse olla.

Tarwilisel korral on Riigi- ja omawalitjuse teenijate keskkliit nõus kaasa aitama riigiteenijaid nende tööle wastawa palgaastme peale paigutada ja üldse palgaredeli konstrueerimise töödest osa wõtma.

Nende eelnimetatud palganormide juures peab perekonna abiraha ja arstiabi praegu makswate seaduste järel ning praegusel määral alles jääma.

Natuuras antawad tasud tulewad õiglaselt raha peale ümber hinnata ja kalkuleeritud summa raha-palgast maha arwata. Teiste sõnades, peab iga riigiteenija palk töö kohaselt rahast kindlaks määratama ja kõik naturas antawad mõnused raha-palgast nende hindamise kohta üldiselt maksma paidud mooduse kohaselt maha arwatama.

Need palganormid peawad ka nende riigiteenijate kohta maksma pandama, kelle tasu seniajani eriseadustega on normeeritud (näiteks õpetajad, sõjawäelased, kohtunikud jne.), sest ilma selleta ei ole palkade ühtlustamist ja ühikuid teenijate kategooriad nurisewad üksteise peale.

Samuti tuleb neile riigiteenijaile, kes 4-aastase teenistuse kestusel ametifõrgendust ei ole saanud, iga nelja-aastase teenistuse järel palka järgnewa kõrgema palgawahel wõrra kuus suurendada.

Ragu aga teada, töötatakse praegu walitjuse ringfondades riigiteenijate arstiabi seaduse muutmise kallal ja üldse kawatsetakse arstiabi norme 25% wõrra wahendada.

1924. a. 1. weebruariist pikendati riigiteenijate tööaega 8% ja tööpäewa 15% wõrra.

1924. a. eelarwest kustumati maha kõik need kulud, mis wähegi kas otsekohse ehk kaudselt riigiteenijate olukorra parandamise peale läksid (näiteks teejoogi ja asutuste sisseseadete täiendamise kulud).

Palgaredeli kokkuseadmise juurde ühikutes ametifondades peab tingimata teenijate kutseorganisatsioonide esitajad lastama, et seega nurin ja ülemuse määratused ühikute ametite hindamisel ära saaks hoitud.

Keskliidul ei ole mingi huwi sekeldusi lahendada, mis ebaõige töötasu hindamise tagajärjel ühikute teenijate rühmade enda wahel ja samuti teenijate ja walitjuse wahel tekivad ning sellepärast on arusaamatuste ärakohdamiseks ja ka parastiste süüdistuste paraliseerimiseks kutseühijuse esitajate osawõtmine palgade normeerimise tööst tingimata tarwilik. Organisaatsioonide ignoreerimine niisuguse küsimuse lahendamisel on ebatahtiline samm ja jätaks teenijatele ka kõige ideaalsemalgi normeerimisel ikkagi nurisemiseks alati käed wabaks.

Rutseühisused saatke tegemusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatuse tähtsamate kawatjuste kohta.

Riigiasutuste plaanifindla organiseerimise tööga tuleb kohe algust teha, selleks asjatundjatest erikomisjoni moodustades. Ainult ametiasutuste põhimääruste maksmapanefuga ja iga teenija tööfunktsioonide kindlatstegemisega on võimalik tööd lihtsustada, aga mitte ilma süsteemita mõningate väiksemate uuen-dustega. Riigikogu peaks valitsusele juhtnõu-rid andma, et riigi aparaat niivõrd lihtsalt konstrueeritud saaks, kui võrd seda ratsionaalne otstarbekohasus üldse võimaldab ja et paral-leelasutused ilmtingimata kaotataks. Töö, mis ennast ära ei taju, ehk millel mingit mõtet ei ole, peaks sootumaks asutustele ära keelutama. Tööd tuleb usalduse peale rajada ja igasugune rewideerimine paberilt tegelikult nende asjade ja tööde ülewaatusel üle wiia, mida praegu dokumentide järel mitme aasta möödumisel tagant järel kantseleides rewideeritakse. Sellega paraneb töö ja on kontrollseerimisel tege-lik tähtsus.

Riigi- ja omavalitsuse-teenijate keskkliit usub, et otstarbekohase riigiasutuste reorgani-seerimisega võimalik on asutuste koosseise wä-hendada ja ühes sellega ka ametiasutuste tööd produktiivsemaks ning otstarbekohasemaks te-

ha. Viimane abinõu aga vähendab riigikasja koormatust teenijate palgade alal.

Siin etteoodud palganormide elluviimist saab Riigi- ja omavalitsuse-teenijate keskkliit kõige oma jõuga kaitsma ning ei lasse ennast walitsuse seletustest rahakursi langetamisega heidutada, sest tegelik elu on näidanud, et ra-hakursi ka siis langetada saab, kui riigiteeni-jate palgade kõrgendamise üldse ei räägitagi (näiteks läinud aasta lõpul). Keskkliit mõib praeguse olukorra juures, kus kõrgemate riigi-meeste palga kõrgendamisega on sõandatud Riigikogu ees esineda, ilma et nälgivatest wä-hematest ametnikkudest juttugi oleks tehtud, tõendada, et need alampalgalised riigiteenijad, kes seniajani wiisalt näljaga mõidelnud on, nüüd samasuguse wiisadusega siin ettepanud palganormide maksmapanemise eest mõitlema saamad.

Walitsuse seisukohta ettepanud palganor-mide elluviimise kohta palub keskkliidu juhatuse omale j. a. 15. märtsiks teatada, sest seniajani ei ole walitus tarmilikult pidanud keskkliidu märgufirjade peale mitmekuulise aja jooksul wastata.

Esimees: W. Laak.

Sekretäär: S. Nurk.

Töölisklassi kohustus.

L. Souhaur.

Rahvuswaheline tööliskliikumine peab ase-tama esimesele kohale mõitluse sõja wastu.

Juurës seletas omal ajal, et proletaarlas-sed oma esimese kohustusena peawad tegutse-ma sõjajõudude wähandamise sihis.

Ja kas mõiks see ka teistiti olla?

Kui töölised ikka on rahu mõtet edustanud, siis on praegusel põlwele liiatigi tunnistusi sel-le kohta, et töölisliht ühendamatu on kitsa na-tionalismiga, militarismiga ning sõjaga.

1914.—18. aastate õudsed kogemused on meel ferd õpetanud töölisi, et eeskätt töötaw klass rahvuswaheliste konfliktide ja nendega kaasas käiwate wiletsuste ohwriks langeb. Mitte üksi, et miljonid tema wendadest oma werd walaftid lahinguwäljadel, ka sõja aja ta-gajärjed, wiletsus ning puudused lasuwad ko-gu oma raskusega töölisklassi õlgel. Tema

on see, kes kannatab maailma häwitustöö ning korralageduse tagajärgi. Üks osa töölis-dest kannab seda tööpuuduse näol, mille all miljonid perekonnad hoigawad ja mille taga-järjed tulewale põlwele hädawõitlikud; teine osa kannab seda wiletsust wiletsate elutingi-muste ning alaltoitluse kujul. Kogu töölis-klassi aga ahwardab üldine tagajätkumise, ning wiimaste aastate töötingimuste halwen-damine ning töölismõitide häwitamise kat-sed.

Waesena ning jõuetuna jatkab töölisklass peale sõda oma rasket mõitlust olemasolu eest, kuna kapitaal tema wiimase jõu wälja kurnab.

Sündmused on näidanud täielise selgusega, et need eksjused, kes ette kuulutafid wana korra peatsset hukkamist. Tagurkuse laine, mis pea-aegu kogu maailmast üle käib, surus töölisor-

ganisatsioonid kaitsejõufoord, ning oma jõihtade kaitminegi lähed töölistel tihti liiga raskest.

Ei ole mõtet neid asjaolusid ning raskesti jalata, mis meie rahutööd takistavad. Rohkem on neile raskesti vastu astuda, neid tundma õppides ning neid põhjustega ühendades, mis ennem juba meid fundisid sõda vihkama.

„Mitte isamaa“ — ütleb Lamartine — „ei ole sõja ajal kõige suuremas hädas, vaid vabadus. Sõda on peaaegu alati — diktatuur.“

Kuid sellega ei ole temal veel kõik öeldud. Sõja tagajärjeks on pea alati reaktiiv, tagasijõustumine. Viimased viis aastat on meid jões asjas palju õpetanud. Igasugused rahvuslised nimed kaetud erihoid, mis üksteise kulul end vastastikku toidavad, vastastikku

vihamaenu ning umbusk õhutavad, üksteist üldise viletsuse külvamises toetavad, — on tõsiselt vabaduse hävitajad.

Meil on palju näitust ning meie teame väga hästi, et kapitalistide võimuringkonnad rahvuslised tunnet oskavad ära kasutada, et takistada töölislasti võimsat ühinemist.

Sõjad on tihti seotud olnud püüdega ning eesmärgiga, alla suruda rahvaste vabastamisüüdeid, alati on aga nende tagajärg õiguse ning vabaduse piiramine. Seega on töölislasti suuremaks ülesandeks töötada sõjavõimalusele vastu, ning sõja tekkimispõhjuste kaotamise sihis. Ning see kohustus langeb ühte kõigil, kes püüavad inimsoo arendamise poole, ning kes töötavad selle vastu, et jälle inimsugu ei saaks kaetud vere ning häbiga.

(R. U. L.)

Rahvusvaheline Metallitöölise Liit.

Juba 1891. a., s. o. 30 aastat tagasi, tulid kokku Brüsselis mitme maa metallitöölise ühiste esitajad, kuid 1893. a. asutati internatsionaalne teadetebüroo ning tihem ühendus mitme maa metallitöölise vahel. Esitajaid oli umbes 30 ümber, kuna ligi pooled olid Schweitsist, peale selle oli esitajaid Inglis-, Prantsusmaalt, Ungarist, Saksamaalt ja Austriast. Esitatud ühised olid veel hoopis nõrgad, kuid lootustäratav oli asjaolu, et enamasti jaos maades korda oli läinud organisatsioonide ajutada, ja selle tõttu oldi valmis oma lootustes liialdama, ning otsustati vastu võtma, mis organisatsioonid tööliskonna jõule kaugelgi ei vastanud. Aruannetest jelsus, et organisatsioonidel pea igalpool tuli kannatada valituse ning ettevõtjate tagakiusamise all. Tööpäeva pikkus ulatas 11 kuni 15 tunnini. Esitatud ühiste liigete arv on koha teatav esitajad Belgias — 1 organisatsiooni kohta 2000 liikmega, Saksamaa — 7 organisatsioon. 39.500 liikmega, Austria 15 organ. 10.000 liikmega ning Schweits 1 organ. 1000 liikmega. Teiste maade esitajad ei annud teateid.

3 aasta järel, 1896. a., peeti Londonis teine rahvusvaheline kongress, kus osavõtsid 24 esitajat 10 maalt ühiste poolt, kel 139.000 liiget. Rahvusvaheline büroo kaebas ühiste maade organisatsioonide toetuspuuduse ning kaastöö puuduse üle, mis pea kõik otsused, mis eelmisel kongressil vastu võeti, paberile olid jäänud. Viimemasse makseti korraldust, kusjuures Ameerika ning Inglismaa ühised üldise maksnud ei olnud. Kogu kassa läbikäit

3 esimesel aastal oli 893,12 franki, kusjuures 257,95 fr. Schweitsi metallitöölise ühise laenati. Paljud organisatsioonid ei annud peale kongressi endast teadagi, ning usaldusmehed panid kohustusele maha. Büroo tegi ettepaneku büroo asukohta teise riiki üle viia ja büroo esitaja sms. Vogelšänger lõpetas oma ettekanne järgmiselt: „Büroo liikmed, kes on kõik palgatöölised ning kelle tööjõudu tarvitab ka kohalik tööliskõikumine, tunnevad, et nad täiesti on täitnud oma kohuse, niipalju kui nende tööjõudu ulatas. Nad annavad heameelega üle selle auväärse kohustuse ning sellega ühendatud mured teistele seltsimeestele, kes ehk andekamad ning suudavad leida õiget rahvusvahelist töölise ühendamisviisi. Rahvusvaheline kasvatus ning ühinemine nõuab veel palju raskest tööd. Kuid õhuvõid, mis meie selleks toome, on õigeks ülesandeks toodud. Rahvusvaheliselt ühendatud ametiühised, uue parema ühiskonna korra loojatena, olgu meie eesmärgiks.“ Kongress finitab eelmise aasta tegevusprogrammi ja otsused. Büroo asukoht valiti Londoni ning asjaajajaks Charles Wilson.

Kuid liidu kujundamine ei edenenu jätiski veel takistusteta ning raskesti. Kolmas kongress pidi arapeetud saama 1898, kuid peeti alles 2 aastat hiljem 1900. aastal Pariisis. Kolmandast kongressist võtsid osa 35 saadikut 8 maalt, ühiste poolt, kellel 239.811 liiget. Pooled saadikud olid Saksamaalt. Vahapeal olid ühiste maade organisatsioonid jätiski rõmustaval viisil kasvunud ja oma kutseliühise

kindlustanud. Sel ajajärgul, nimelt 1896. a. kuni 1900, tuli pidada metallitööstel suuri kokkupõrkeid, ning wisa wõitlust ettevõtjatega. Tähtsamad neist on 1797. a. Inglise masinaehitustööstiste 6-kuune streik 8 tunni tööpäeva eest, mis lõppes lõautiga ning mõlema poole järelandmisega. Samal aastal heideti Daanis sepad ning masinaehitustööstised palga- ja streigi pärast wabrikutele wälja ning suluti wabrikud, ning 1899 oli teine Daani seltsimeeste juures streik. Rahwuswaheline büroo korraldas rahwuswahelisi korjandusi streikide heaks, eriti palju aitasid Saksa tööstised korjanduste kaudu streikivaid seltsimehi. Üksi Inglise seltsimehed said toetuseks 20.347 Inglise naela, mis tolle aja kohta oli suur summa ning mis peaaegalt Saksa seltsimeeste poolt kokkupanti. Ka Daani organisatsioon suutis oma wõitlust läbi wiia ainult rahwuswahelise toetuse tõttu. Siiski olid kohalikud organisatsioonid veel liig nõrgad, et oma sisetise elu korraldamise kõrwalt oleks suutnud juurt ära teha rahwuswahelise ühendamise alal.

Rahwuswahelise büroo ülesannetena wõeti sel kongressil järgmine otsus vastu: 1) Teadete muretsemine tööst- ning organisatsioonitingimuste kohta eririikides. 2) Liidude eririikide organisatsioonide tegevusaruande awaldamine. 3) Aruanded streikide kohta ning abinõude tarwituselewõtmine streikimurdjate takistamiseks. 4) Abinõude tarwituselewõtmine, et teistelt maadelt ainelist toetust korraldada streikija maa tööstistele, kui nende eneste jõud streigiks nõrk on.

Neljas kongress tuli kokku ka aasta hiljem kui kawatsetud oli, nimelt 1904. aastal Amsterdams. Osa wõtsid 34 saadikut 11 maalt, 26 organisatsiooni poolt, kel oli 309.481 liiget. Kümme organisatsiooni 130.990 liikmega ei olnud kongressile esitajaid saanud, sest büroo liigeteks olid juba 36 organisatsiooni 440.471 liikmega. Neljas kongress tähendas pöördepunkti metallitööstiste rahwuswahelise ühinemise alal. Päewakorda oli wõetud Saksa tööstiste ettepanekul metallitööstiste rahwuswahelise liidu loomise küsimus. Siin esinesid terawalt kolm woolu: Inglismaa tööstised pooldasid kutselist ühinemist ning olid veel kinni wabameelses kodanlikes ilmawaates, Saksamaa tööstised toetasid tööstuste järele ühinemist ning olid sotsialistilise idee kandjad, Prantsusmaa saadikud kaitsejad sindikalismi, kusjuures ametiühisuste peaulesandeks oleks olnud üldstreigi propageerimine ning wõitlus parlamentarismi ja imperialismi vastu. Ühel häälel otsustati küll Viit ajutada, aga kui teisel päewal liikmemaaju küsimus üles tõusis, tekkisid uued waelused. Mitu kord

faktestati üldistumist, et küsimusi komisjonides selgitada. Suuri waelusi tekitas ka Liidu sekretäri ning ajukoha walimise küsimus. Sekretäriks waliti Aleksander Schlice, Saksamaa metallitööstiste ühisuste liidu esimees ja ajukohaks Stuttgart, Saksamaal.

Wiendal kongressil Brüsselis 1907. a. oli esitatud 25 ühisust 49 saadikuga 12 maalt, 749.805 liigete arwuga. Suuresti oli kaswanud Saksamaa ühisuste liigete arw, kus loeti 335.070 liiget. Inglismaal oli 700.000 organisatsioonilise metallitööstise, kuid liidust wõtsid osa organisatsioonid 137.500 liikmega.

Tähtsamaks päewakorra punktiks oli rewo- lutsioonilise üldstreigi küsimus, mis esitati Prantsuse tööstiste poolt. Nende poolt esitatud resolutsioon oli järgmine: „Sean Latapie lii- hiteft aruanne ärakuulates Prantsuse rewolut- sioonilise ametiühisuslike liikumise kohta, sa- muti wõitlusabinõude kohta, nagu on wõikott, sabotage, otsehoone aktsioon ning lõpuliku wa- bastamisabinõuna, mis teistega üheskoos, wõi ka üksikult tarwitataw — üldstreik, otsestab kongress liidu liigetele nimetatud abinõud ette panna ning kõigi abinõudega teda üldarusaa- dawaks teha.“ See resolutsioon liikati tagasi kongressi poolt.

Wastastiku liikmeks olemise ning toetuse kohta wõeti vastu järgmine resolutsioon: „Kongress peab tungiwalt tarwilikuks organi- satsiooni loomist wastastiku suhete korralda- miseks, nimelt: 1) Et teatava maa organi- satsiooni liige loetaks wäljamaal wastawa orga- nisatsiooni liikmeks. 2) Abisaamise õiguse alahoid wäljamaal. 3) Wastastikune toetus streigi ning lõauti korral, kui see teatava maa tööstisorganisatsiooni raskelt koormab.

Kuues kongress peeti Birminghamis (Ing- lismaal) 1910. a., kust osawõtsid 75 saadikut, 13 maalt, 41 organisatsiooni poolt, kellel 764.243 liiget. Palju waeludi wastastikku reisirahade andmise ning wastastikku liikmeksolu- ku asjus. Kuna praegu iseenesest mõistetaw on, et liitu kuuluma organisatsiooni liige wäl- jamaal reisides sealse liidu organisatsiooni poolt kui liiget vastu wõetagu, aratas see kü- simus tol ajal palju waelusi. Need küsi- mused jäidki sel kongressil otsustamata ning anti läbitöötamiseks sekretäri ning komis- joni kätte.

Et wabatahelistest korjandustest suurte palga- ning töötingimuste-wõitluste aegu ei jaitunud, tõsteti üles sundusliku wastastikku toetamisküsimus kongressil 1909. a., j. o. aasta enne kongressi, oli Rootsis hiigla wõitlus me- tallitööstistel ettevõtjatega, millest 250.000 tööstist osa wõtsid, ning kus ettevõtjaid walt- sus toetas. Liidu sekretäär kutsus kokku sel pu-

hul konverentsi Berliini, kust aga ainult 5-maa esitajad osa võtsid. Need organisatsioonid lo-
hustasid Rootsi jeltimeestele laenama 621.250
franki. Kuid tagant järel toetasid laenu näol
ka teised maad Rootsi töölisi. Peale selle pandi
toime wabatahtlisi korjandusi. See üldine
toetus võimaldas Rootsi töölisele võidu.
Bahameelt äratas, et Ameerika töölised toe-
tustegewusest jügugi osa ei võtnud, ja Inglis-
maa töölised ainult wähejel määral. Inglise
jaadikute ettepanekul wõeti vastu järgmine
resolutsioon: „Liidu täidejaatwale hiirpöle te-
hatse ülesandeks esinejel võimalusel jamme
astuda, et toime panna rahwuswaheline kuue-
päewane töönädal töölise heaks, ettewõtetes,
mis wahetpidamata töötanud.“

Seitsmendal kongressil Berliinis oli üm-
marguselt üks miljon töölisi esitatud 85 ja-
diku kaudu, 12 maalt, 30 organisatsiooni poolt.
Sel kongressil oli ka Itaalia esitatud, kuid
eemale jäi Ameerika. Selmisel kongressil lah-
tiseks jäänud küsimuse kohta wõeti vastu Ing-
lise saatkonna järgmine ettepanek: „Liit-
meks ole m i s e a l a s h o i d: Liitmed,
kes wäljamaal asuwad, kui nad tööd on leidnud
tulewad vastu wõtta wastawatesse ühijustesse,
kui abijaamisõigusliised liikmed, ning neil on
õigus samade eesõiguste ning paremuste peale,
mis teistelgi ühijuse liigetel. See ei pea aga
liitme seisukorda kodumaa organisatsioonis
muutma. M o r a a l n e t o e t u s, k u i o r -
g a n i s a t s i o o n i d o n w õ i t l u s e s .
Liitu kuuluwad organisatsioonid on kohustatud
streigi wõi lofandi ajal wastastikku järgmist
abi andma: m o r a a l n e t o e t u s: 1) o r -
g a n i s a t s i o o n i d w a a w a d a n d m a t e a t e i d t ö ö -
ning palgatingimustes streikivate ettewõtetega
wõistlewatest ettewõtetest ning haruettewõtetest.
Edasi on nad kohustatud hoiatama jama töö-
haru töölisi streikwasse piirkonda sõitmast, ja-
muti neile ettewõtjatele töötamast, kus töölised
streikiwad. 2) M o r a a l n e t o e t u s w õ i b a w a l -
d u d a f a a s t u n d e s t r e i g i s .

Mineline toetus wõitlewa-
te organisatsioonidele: amelist
toetust wõib nõuda: 1) kui wõitlus teatava aja
on kestnud; 2) kui wõitlus nõuab suuremaid
summe, kui wõitlewatel organisatsioonidel tar-
witada.“

Järgmine kongress pidi totku astuma
1916. a. Kuid ilma sõda häwitasi nii juure
waewaga loodud sidemed rahwuswahelise töö-
lisühendamise alal. Alles 1920. aastal tulid
metallitöölised ühijused uuesti rahwuswaheli-
sele nõupidamisele Kopenhageni. Kuid seis-
kord terwes ilmas oli niid hoopis teine kui
enne sõda. Juba sõja ajal püüdis liidu sekre-
täär Schliske Daani ning Schweitzi ühijuste

kaudu sidet alles hoida, millel aga mingit ta-
gajärje ei olnud. Samuti püüdis Inglise
röolised peale sõja wäljakuulutamist teiste maa-
de töölisega ühendusse astuda. Kuid kõigist
püüetest hoolimata ei läinud korda enne 1920.
a. augusti-kuud kongressi totku kutsuda. Kon-
gressijit wõtsid osa 49 jaadikut 11 maalt, 16 or-
ganisatsiooni poolt 2.168.307 liitmega. Kon-
grejs astus totku ärewal ajal, Wene-Poola
sõda oli käimas, sõja ärewus ei olnud veel
täiesti jahtunud kuna revolutsiooniline wõit-
lus üleilmilise kontrrewolutsiooniga hoogu oli
wõtnud. Sellespärast ei suutnud kongress pü-
sima jääda puhktuseliste küsimuste juure.
Kongressi protesteeris Wene jaadikute sisse-
sõidu teelu vastu. Wõttis seisukoha Wene-
Poola sõja kui ka sõja kohta üldse. Liidu asu-
kohaks waliti Schweits ning sekretääriks Kon-
rad Ilg.

Pea-küsimus oli aga rahwuswahelise Liidu
uuesti ülesehitamine, mis jeda raskem oli, et
Wene internatsionaal awaldas oma 21 punkti,
ning algas oma miingitawat ning töölisküti-
miit nõrgendawat ning lõhtuwat laimupoliti-
tikat.

Kuid üheffas rahwuswaheline kongress Lu-
zernis (Schweitsis) 1921. a. oli haruldajelt
üksmeelne ning wemmalik, kuna üldine mee-
leolu töördõmus ning tegewuswärske oli. Kon-
gressil oli 59 jaadikut 15 maalt, 2.902.727 ühi-
juse liitme poolt. Erilise tähtsusega olid 2 et-
tepanekut: 1) Itaalia metallitöölise ühijuste
liidu poolt sõjariistade ning sõjawarustuse
tööstuse seismapaneku kohta ja 2) Ameerika
masinaehitustöölise ettepanek sõja kohta, mis
seisukoha esitas, et sõda just töölise kulul ning
arwel suurkapitaali huwides peetakse. Wende
küsimuste kohta wõeti vastu järgmised 2 re-
solutsiooni: 1) „Üheffas rahwuswaheline Me-
tallitöölise kongress pöörab uuesti kõigi
maade metallitöölise tähelepanu otjusele,
mis minewaaasta augusti-kuul Kopenhagenis
vastu wõetud. Seal vastu wõetud resolutsi-
oon mõistab hukka sõja, igajuguse maawalda-
mise, jamuti igajugu neutraliteedi ehk iseseis-
wuse wägistamise ning igajuguse awaliku wõi
peidetud ühe riigiwaltijuse interwentsiooni
teiste rahwuste õigustes.“

Juba Kopenhagenis ülekohtu jeks tunnus-
tatud imperialistiline Versailles'i ja Ger-
main'i rahu leidis wahepeal wäljendust wite
Saksa linnade ofkupeerimises, rasketes üles-
ehitustingimustes, wutes tollipiirides, ning
muudes majanduslikes raskendustes, jamuti
wäewõimuga Austria sakslaste ühenduse ta-
kistamises Sakjamaaga, kuigi need ühendus-
püüded rahwuste enesemääramisõiguse põhjal
jündisid.

Terawalt annab end tunda majanduslise elu hävitus sõja läbi, mis purustas endised tähtsad kaubanduslik-majanduslikud juhted, ning tagajärjetud on kõik kunstiõlised väljamõeldud abinõud seiskorra uuesti torraldamiseks. Praegu elavad rahvad üle rasket kriisi, mida raskendab ning teravamaks teeb sunniabinõudega kaitsitud kapitalistlike majandamise uuesti jaluleaitamine, mis teiselt poolt tööliste selgeks teeb, et ainult revolutsiooniline klassiteadusest kantud klassivõitlus võib tuua töölistele wabanemist, mis sotsialismi maksmapanefus seisab.

Üheksas rahvuswaheline metallitöölise kongress kinnitab rahutingimuste ning sõjalise tegemise kohta käiwad Liidu keskkomitee otsused 17. märtsil 1921. a.

Kongress kutsub kõiki liitunuid organisatsioonide kõige jõuga ning üksmeelselt Amsterdami rahvuswahelise Ametiühisjuse Liiduga selle resolutsiooni sihis tegutsema ning otsustab seda resolutsiooni Amsterdami saata.

2. „Üheksas rahvuswaheline metallitöölise kongress tuletab meele kõigile organisatsioonidele ja kõigi ühinenud maade metallitöölisele kaheksandama kongressi vastumõetud resolutsiooni 23. augustil 1920. a., mis tööliste kohustusi kindlaks määrab sõja juhtumisel, kuna ta ütleb: „Meie tunnustame proletarliste huwide ühtlust ning ühtlast tegutsemist (Rahvuswaheline ametiühisjuse Liit).“

Kaheksas rahvuswaheline metallitöölise kongress kutsub kõiki maid, oma üksmeelt oma klassivendadega sel teel avaldama, et nad tõrjuwad valmistamata sõjariistu, sõjavarustust ning igajugu sõjamaterjali ning sarnaste tellimiste üle walmivad, samuti, et raudteelased ning wootöölised tõrguks wedomast sõjawäesõfist, sõjariistu, sõjavarustust.“

Ühes jellega kutsus kongress metallitöölisi energilisele mõitlusele sõja ja militarismi vastu, meele tuletades, et Kopenhagenis otsus vastu wõeti, mille järel liitunud organisatsioonid kõigis maades kohustatud on täitma rahvuswahelise ametiühisjuse liidu üleskutsed sõja asjus.

Liitu kuulub kahjuks ainult wahe osa Ameerika metallitöölisi.

Ruhri okkupeerimise aegu tulid nõupidamistele organisatsioonide esitajad, kus selgus, et kommunistide lõhkumistöö tagajärjel raske oli ühist wäljaastumist korraldada, teiselt poolt ei täitnud kõik kohapealsed organisatsioonid kongressi otsusi sõjariistade valmistustöö seiskapaneku asjus. Sellel nõupidamisel selgus ka, et palju on weel tarwis korraldustööd ühikute

maade organisatsioonides enne kui liit võimaline on rahvuswaheliselt end ähwardawalt ning mõjuwalt maksma panema.

Palju tegemist oli ka Wene ametiühisjuse internatsionaaliga. Kui weneselased nägid, et uad wäljaspoolt oma kõlisewate üleskutsetega ning laimuga ei juuda rahvuswahelist metallitöölise liitu häwitada, hakkasid nad efinema palwetega Wenemaa ühisjusi liitu vastu wõtta.

Kuid selge on, et üks ja seesama ühing ei wõi ometi korraga kahes internatsionaalis olla, pealegi, kus 3. internatsionaal oma tegemust algas Amsterdami tööliste internatsionaali laimamise ning purustamise piüetega. Sellepärast otsustas keskkomitee märtsil 1921. a., et liitu kuuluwad organisatsioonid ei tohi korraga kahe internatsionaali liikmed olla.

Seft ajast peale on Moskwa kõik teinud, et Lääne-Euroopa ametiühisjuslist liikumist häwitada, ning lõhkuda. Kui ta aga nägi, et see teemale soowitawaid tagajärgi ei annud tuli ta uue hüüdsõnaga, nimelt nõndanimetatud „ühise wäerinna“ loomise küsimusega efsile. Kuid lõhkuda on kergem kui ülesehitada. Ja „ühine wäerind“ jäi tühjaks hüüuks, kuna kommunistide lõhkumistöö siiski juureli otsalt Lääne-Euroopa töölistikumist halwas. Sellega seltsis tööpuudus, mis kogu Euroopa metallitööstuses lahti puhles. Ametiühisjusest tuli raskeid mõitlusi pidada kättemõidetud seiskotade kaitsmisel. Lõpuks langes raha wäärtus paljudes maades, mis tegi tööliste ametiühisjusestse torjatud kapitaalid wäärtusetuks. Ja kui hoolimata sellest kõige raskematel filmatõõlised tööliste rahvuswaheline üksmeel julget amaldust on leidnud, siis on see rõõmuskann tunnus, ning annab lootat, et rahvuswaheline ühinemine end nii kergelt murda ei lasa ja tulewikus tööliji järjekindlamale ühisele tegemisele kindla pinna loob.

See tagasimaade rahvuswahelise metallitöölise liidu 30-aastase tegemise peale näitab, et kindlast rahvuswahelisest ühinemisest ning mõitluswalmidusest oleneb ära ühikuma mõitluswõime kui ka olemasolu. Kuigi rahvuswahelise koostöötamismõte aeglaselt omale pinda wõidab ja rahvuswaheliselt ühinemisel suurte raskustega on wõidelda, edeneb ning süweneb see mõte hullkadesse ning liidu ülesanne on, seda kõigi abinõudega edendada ning koetada.

(Metallitöölise rahvuswahelise Liidu sekretäri Konrad Hg'i aruande kokkumõte R. U. L. kuufirjast „Internationale Gewerkschaftsbewegung“ nr. 1, jaanuar — märts 1924.)

Töölislitumine Cestis ja wäljamaal.

Töö puudus.

Balti puuwilla wabrik töö lõpetanud.

Laupäeval, 23. weebr. lõpetas Balti puuwilla wabrik töö, mille tagajärjel korraga üle 1.800 tööliste ilma teenistujeta jäi.

Kui kauaks töö katkestati, selle kohta puuduvad igasugused teated. Töölilistele seletatakse, et seisak tulnud puuwilla puudumise pärast. Saewad, mis puuwilla järel sõitnud, olewat raskete jääolude tõttu oma reisirühmit korwale kaldunud.

Ei saa jätta märkimata, et puuwilla wabriku seisumajäämine raskets hoodiks on Tallinna raiooni töölilistele. Walitus pööratu tähelepanu selle olukorra peale ja rutaku hädalisteri appi. Ühtlasi hoolitsetagu selle eest, et seisak mitte kaua ei kestaks.

Praegusel korral on tööliliste seisuford üsna kriitiline, sest wabrik annab aasta algusest saadik töölilistele raha ainult awanajina ja wälkeste summadena. Loiduainete hinnad tõusewad ja tõusewad. Töö-hoolekandeministerium peaks ometi iisford hakkama selle wabriku 1800 tööliste seisuforda lahendamal!

Töö-hoolekandeminist. algatusel on nüüd wabrikuwalitjusega kokkuleppele jõutud: töölilistele maksetakse iga laup. 4 päewa palk awanajina, kuni wabrik seisab.

Lutheri wabrikus ka tööliji lahti lastud.

Ei taha enam ühtki wabrikut leiduda, kus wiimajel ajal töid poleks wähenatud ja tööliji ametiist lahti lastud. Üheks elujouliisemaiks wabrikuks peeti jeni õigusega Lutheri puutööstuse ja mööbliwabrikut. Kuid nüüd on ka sedagi töönduist kuuldamasti turupuudus tabanud. Wineeril ei olewat enam jeda menu, mis waremalt. Kõige selle tagajärjel seiswat Lutheri wabrikus tööde wähenamine käsil. Lahti lastawat umbes 70 töölist, peaaesjalikult naissterahwaid.

Tööta tööliliste korteritühjimus.

Tööta töölilistele on ette nähtud küll toetuse andmine toidu nõutamiseks, kuid millega tööpuuduse all kannataja peab tähtajaks oma korteritühjuri tasuma, jeda pole arwesse wõetud. Nüüd waritjeb tööta tööliliste peret ühine hädawõht tänamale tõstetud saada.

Sellepärast peab kiire korras abiandmist korraldama ka üüri tasumiseks, ning linnawalitus peab samme astuma, et tööta tööliste perekonda, kui üüri raha peaks tähtajaks maksamata jääma, sellepärast weel mitte üüri lepingu

murdjaks ei loetaks ega korterist wälja ei mõistetaks. Siin peaks neile peajoontes samasuguse kindlustuse andma, nagu omal ajal sõjawäelaste perekondadele ja neile peaks kas lefkwalitus, ehk linnawalitus ka üürimafjus abiks tulema.

Tartu Karlowa elektrijaam töö lõpetanud.

Karlowa elektrijaama seisumajäämise pärast, mis otseteel Ülenurme ja Uula osatühjuse kätte läheb, öeldi laupäeval, 2. weebbruaril pea kõigile töölilistele üles, jeda nüüd tume tulewik ootab.

Ka Tartus asuw N. Maiste nahawabrik ja saduljepa töökoda lõpetas oma tegemise 29. jaanuaril. Tööta jäi 36 töölist.

Narwa Kreenholmi wabrik jääb seisuma?

Esmaspäeval, 28. weebbruaril pandi Kreenholmi wabrikus kuulutus wälja, kus kõigile töölilistele teatatakse, et kui kahe nädala jooksul wabrik puuwilla ei saa, siis wabrik ajutiselt seisma jääb ja töölilistele lõpuarwed antakse.

Smestust jünmitab tööliliste hulgas see asjaolu, et kuni jeni ajani wabrikusse uusi töölisti juure wõeti ja mitmes jaoskonnas masinate juures uuendustöö tehti, et neid lähemas tulewikus töötama panna.

Kas ka sama Kreenholmi Soala wabrikus töö seisma jääb, pole teada. Wana wabrikus tehakse weel praegu osalt kahe kihiga tööd.

Narwa linawabrikus osaline tööseisak.

Jaanuari algul teatas wabrikuwalitus, et tooresmaterjaali puudusel peab muist töölisti töö ajutiselt katkestama. Ühtlasi sõitis wabriku ehitaja Riiga, et sealt tooresaineid rutem kohale toimetada, kuna fuur osa tellimisi just Riiaist oli. Seni ei ole aga nähtawasti weel oodatud saadetus päralt jõudnud.

Walga linn nõuab 2 milj. marka ja Pärnu nõuab toetust.

Walga linnawalitus pööras neil päewil töö-hoolekandeministeriumi poole palwega, tööta töölilistele toetamiseks Walgas 2 miljoni mk. määrata. Selle summaga kawatseb linnawalitus ühisfondilisi töid korraldada, peaaesjalikult kanalijatjiooni korda jeda ja tänamaid fillutada.

Töö-hoolekandeministerium ei ole jeniini weel palwe täitmiseks nõusolekut awaldanud, sest tööpuudus on suuremates linnades palju tuntawam ja nõuab kiiremalt lahendust, kuna

mähemates linnades tööpuudus end liig tera-
malt ei avalda.

Ka Pärnu linn on toetuse saamise palwega
esinenud, tuues ette, et seal praegu umbes 200
tööta töölisi on, kellele abi tuleks anda.

Talinnas on praegu registreeritud töö-
ta töölisi 1794. Nendest saavad riiklisi toe-
tusi 800 perekonda, ehk kokku 1700 isikut. Töö-
ta tööliste toetamiseks on Tallinnas umbes 1
milj. marka wälja antud.

Tartus on registreeritud tööta töölisi
1714; abi saavad 197 perekonda, ehk kokku
perekonnaliikmetega 700 inimest. Toetusraha
on töö- hooletandeministeeriumist Tartu saa-
detud 500.000 marka.

Narvas tõuseb registreeritud tööta töö-
liste arv 800; abi saavad 200 perekonda;
kokku perekonnaliikmetega saavad abi 500
isikut. Toetuseks on saadetud 500.000 marka.

Pärnu linnale on saadetud tööta töö-
liste toetamiseks 100 tuh. marka. Pärnu töö-
börjes on registreeritud tööta töölisi 230.

Tartus on ka tööta töölistele abiandmisega

alguft tehtud. Selleks on töö- hooletandemi-
nisteerium määranud 200.000 marka. Et see
summa liig wäike on kõigi abitarwitajate
rahuldamiseks, sest tööta töölisi on Tartus
praegu registreeritud üle 1500 inimese, siis an-
takse abi ainult suurematele perekondadele.
Nädala jooksul on abi antud ainult 175 ini-
mesele, milleks ära on kulunud 36.000 marga
wäärtuses produktiivid. Iga abitarwitaja saab
päewas: 1 nael leiba, $\frac{1}{4}$ naela suhkrut, $\frac{1}{4}$
naela loomaliha, 2 n. kartulit, $\frac{1}{4}$ toopi pi-
ma ning nädalas: 2 naela heeringaid ja 2 n.
tangu.

200.000 marjast wõib kõige suurema kokku-
hoidmise juures jatkuda Tartu jaoks ainult
märtsikuu keskpaigani. Et aga siis veel tööd
lahti ei lähe, läheb tööta tööliste seisukord hal-
wemaks, kui see on praegu. Riigi kui ka oma-
walitjuse kohus on tööpuuduse kõrvaldamis-
jeks rutuliselt abinõusid leida.

„Kogumehed“ ja tööbörje.

Tartu maakonnandukogu koosolekul 25.
weebr. s. a. oli arutusel tööbörje küsimus. Ko-
gupõllumehed asusid kohe algusest peale waenu-
likule seisukohale, seletades, et maakonnale töö-
börset tarwis ei ole, sest tööpuudust ei olewat.
Tööliste esitajad näitafid aga arwude najal, et
praegu Tartu tööbörjes on registreeritud 1543
tööta töölisi ja ametnikku, ja et 58% kõigist
töölistest on maale saadetud põllumeeste tee-
nistusse. Kogumeeeste häälteenamusega jäeti
asi „lahitiseks“.

Sõjakäit pühapäewa- ja öö-töö järeleandmisest Tartu pagari- ja fondiitri töökodades.

Möödalainud aasta wiimasel poolel läts
Tartu pagaritööliste ühijusel sotsiaaldemokraa-
tide jüdil kaastegewusel forda öötöö keeldu lä-
bi wiia. Sarnane sunduslik määrus wõeti
wastu linnawolikogu poolt ja on siin maksew.
Selle järel on keelatud töötamine äripäewa-
del kella 10 õhtu kuni kella 6 hom. ja pühadel
terwe päew — leiba-, pagari- ja fondiitri
töökodades.

Nüüd on pööranud ettemõtjad palwega
linnawalitjuse poole, et see määrus saaks ära-
muudetud ja küpsetustöökodadele töötamine lu-
batud igal ajal. Nagu kuuleme, olla seda ette-
panekut toetanud ka hooletande osakonna ju-
hataja, kes kuulub üürnikkude rühma. Küsi-
mus tuleb tulewal kuul linnawolikogus ot-
justamiseks, kus tööliste poolt walitud woli-
nikud määruse muutmise wastu peawad wäl-
ja astuma. Peaks aga see siiski kodanliste
rühmade häältega wolikogus läbi wiidama,
siis peawad pagaritöölised kui üks mees sellele
wastu wälja astuma ja mitte sammu tagane-
ma kättemõidetud seisukohalt!

Raudteelased nõuawad palgakõrgendust.

Raudteelaste keskühingu poolt saadeti nel-
päewil Riigikogu juhatusle, Riigikogu rühma-
dele, Riigivanemale ja teedeministrile märgu-
firi, milles tähelepanu juhatakse asjaolu peale,
kes keskühingu senised märgufirjad pallade kõr-
gendamise asjus tähelepanemata jäänud. Was-
tuseks ei peeta kirja, millest ühingu leatatakse,
et nende märgufiri tempelmakku alla käib.

Wiimastest pallade määramise ajast on elu-
kallidus tõusnud, kuna marga kurs langetatud.
26. weebbruaril ja 4. märtil pidas keskühingu
juhatus ühes kutseühingute esitajate osawõttel
koosolekuid, kus otsustati ühineda riigi- ja
omawalitjuse teenijate keskliidu poolt 19.
weebr. saadetud märgufirjaga ja liidu piüideid
igapidi toetada.

Raudteelaste keskühing protesteerib surwet
wastu, mis tarwitusele wõetud. Surweteks pee-
takse riigiteenijate tööpäewa pikendust, amet-
nikkude koosseisu wähendust seni kuni tööja-
tus konstrueeritud pole, arstiabi wähendamis-
t ja kawatjust riigiteenijatele keelata osa wõtta
kutseorganisatsioonidest. Wastust palutakse 15.
märtsiks. Märgufirja lõpus tähendatakse, et
raudteelased, kes iseseiswust aidanud rajada, ka
oskawad oma kutseühimide eest seista ja nende
eest wõidelda.

Arupärimine töötellimiste wäljamaale and- mise pärast.

Riigikogus esinesid sots.-dem. arupärimisega,

Seltsimehed töölised ning ametnikud toetage „Ametiühijuslist kuufirja“ tellimise ning kaastööga.

kus selle peale tähendatakse, et sõjamineisteriumi poolt on suurem tellimine järele alal Rootsi firmale antud, kuna Tartu telefoni vabrikuga pakumine tagasi liikati.

Tartu telefoni vabrik on Rootsi firmaga mõisteldes suuremaid tellimisi naaberriikidelt, Lätilt, Leedult ja Soomelt saanud, mis kõik korrapäraselt ja tellijate täit rahulolemist ära teenides on täidetud. Selle tõttu peavad arupärijad täiesti arusaamatuks, et Eesti, kellel oma riigis tarnane ettevõtte olemas, tellimise väljamaale annab, liiatigi praeguse tööpuuduse ja üldise majanduslike kitskuse alal.

Kuna kuuldamasti Rootsi firma pakumine hinna poolest odavam olnud, võida oletada, et viimase poolt sõjamineisteriumile esitatud kalkulatatsioonid oma lihtsama konstruktsiooni poolest lahku läksid Tartu telef. vabrikuga omadest ja viimane, kui temale need asjaolud ja väljamaa firma hind teatavaks oleks tehtud, oleks oma kalkulatatsioonid revideerimisele võtnud.

Rahwanajanduslikult peavad arupärijad otstarbekohasemaks kodumaa ettevõtetele tellimisi anda ka siis, kui hind väljamaa omadest weidi kallim peaks tulema.

Lõpuks nõutakse seletust, misjagustel põhjustel on sõjamineisteriumi poolt tellimine väljamaale antud ja kas kawatseb walitsus edaspidistel tellimistel samade põhimõtete järele talitada?

Kadu kuulda, olla tellimine ikkagi Rootsi antud.

Rahvusvahelised kongressid.

Rahvusvahelise Ametiühijuste Liidu hüüroo istungil 28. ja 29. veebruaril otsustati 2.—7. juunini Wienis ärareetawa rahvusvahelise ametiühijuste kongressiks välja töötada põhikirja punktide muudatused, mille siisu kindlaks määrati. Zouhaug ning Dudgeesti ülesandeks jäi läbirääkida sotsialistlike töölis-internatsionaaliga 8-tunni-tööpäeva võitluskuuluses, rahvusvahelise sotsiaal-seadusandluse ning garantii-lepingute asjus. — Edasi otsustati rahvusvahelise ametiühijuste puhul kogu kutsuda, mitte nagu ennem rahvusvaheliste kutsesekretäride konverents, vaid rahvusvaheliste kutsesekretariaatide konverents, selle piiramisega, et iga sekretariaat mitte üle 3 esitaja ei saadaks. — Otsuslohe enne rahvusvahelise ametiühijuste

kongressi ärareetawa naistööliste rahvusvahelise konverentsi päevakord määrati kindlaks. Rahvusvahelise ametiühijuste kongressi päevakorda võeti veel sotsiaal-atashee küsimus, mille kohta aruandjana esineb Inglis ühijuste saadik.

Paigutööliste rahvusvaheline kongress on 23. ja 24. aprillil Bernis (Schweitsis). Päevakorras on keskkomitee aruanne sammude kohta päevase töö sisseajamise ning kaitsmise asjus ja rahvusvahelise ametiühijuste kongressi küsimus.

Metallitööliste rahvusvaheline kongress on 26. juulil j. a. Wienis. Sekretariaadi kaudu on Saksa töölisteled edasi antud 153.779.17 Schweitsi franki üldkorjandusest, ning Tšehoslovakkia liidult 50.000 Tšh. krooni, Norra — 20.000 Norra krooni ning Hollandist 5000 guldenit.

Röösnereite rahvusvaheline kongress on 28. kuni 30. juulini Berliinis. Tähtsamaks päevakorra punktiks on ühinemisküsimus riitewalmistamistööstuse rahvusvahelise sekretariaadiga. (R. U. L.)

Rahvusvaheline erateenijate Liit

pidas jaanuari algul täidesaatwa komitee koosolekut. Seal selgus, et liiduga on ühinenud 35 organisatsiooni 13 maalt, 817.731 liikmega.

Ungari ametnikkude kongressi keelu, ning Ungari organisatsioonide tagasiuamise puhul võeti protestiresolutsioon vastu.

Saksa tööliste toetati 75.000 floriiniga.

Otsustati mitte vastu võtta ühijusi, kes tahavad olla liikmeks kahes internatsionaalis, nimelt Amsterdami ning Moskva internatsionaalis, sellepärast liikati tagasi Wene ning Bulgaaria ühijuste liikmeksastumise palved.

Et Wienis üldine rahvusvaheline ametiühijuste kongress ära peetaks, otsustati käesoleval aastal oma kongressi mitte pidada, kuid ametiühijuste kongressi ajaks otsustati sinna sõitnud ametnikkude ning tehnikerite vahel nõupidamine korraldada.

Otsustatakse astuda läbikäimise Genfi töötoimkonnaga, et korraldada teadete kogumist tehnikerite, äri- ning kontori-teenijate seisutorra ning palgatingimuste kohta.

(R. U. L.)

Sotsialistline noorte Internatsionaal

otjustas üksmeelselt aja wõtta rahwuswahelise ametiühijuste liidu poolt korraldatawast — 3. septembrikuul pühapäewal — sõjawastastejst demonstratsioonist. 31. juulil, mil maailmasõda lahti puhkes, korraldatawad noored üleilmeliselt noorte koosolekuid, kus tehakse kihutus-tööd sõja wastu. (R. U. L.)

Maalbritte rahwuswahel. sekretariaat

korraldas 1923. a. detsembrikuul andmete kogumise tööpäewa pikkuse ning töötingimuste kohta neis maades, kelle ühijused sekretariaati kuuluwad, seega 12 maal. Andmetest selgub, et tööpäew on pikem eelmise aastaga mõrreltelbes. Soomes oli näituseks 1922. a. 46-tunniline töönädal, minewal aastal aga 46½-tunniline. Hollandis — 1922. a. 45-tunniline, 1923. a. — 48-tunniline. Austrias, Schweitjis, Tšeho-Slowakkias ning Ungaris ei peetud neis kohtades 8-tunnilisest tööpäewast finni, kus tariif-lepinguid ei olnud. Sakamaal ning Schweitjis töötati mitmel pool vähem kui 48 tundi nädalas. Inglismaal maksjab 8-tunniline tööpäew. Ameerikas on New-Yorgis ja Bostonis — 40-tunniline töönädal; Pittsburgis, Chitagos, Milwaukeees ning teistes suuremates linnades — 44-tunniline. Suwepuhkust antakse töölistele 4 maal: Sakamaal, Soomes, Norras ja Austrias. Spilaste seijuford on korraldatud tariifiga ainult Soomes ning Rootsis. Wanemate-nõukogud on korraldatud seadusandlisel teel 3 maal (Sakamaa, Austria, Tšeho-Slowakkia) ning tariifi kaudu Soomes. Palgaandmeid ei saa kahjaks tarwitada, sest et ühijute maade kohta käepärast on ainult palga suurus, ilma elutallidus-indeksita. (R. U. L.)

8-tunniline tööpäew.

Inglise tööminister Tom Shaw wõttis wastu weebruari algul Briti ametiühijuste liidu üldnõukogu esitajaid, kes ette panid ratiifitseerida 8-tunnilise tööpäewa konventsiooni. Inglise tööminister teatas, et walitsus lähemal ajal selle küsimuse jaatawalt otjustab.

Schweitjis oli 17. webruaril rahwahääletamisel, kas sisse seada makswa 48-tunnilise töönädala asemele 54-tunniline töönädal. Tööliste, ametnikkude ning teenijate ühijel õupingutusel läks lorda senist 48-tunnilist

töönädalat alles hoida. Ka Schweitjis wõitis 8-tunniline tööpäew!

Austrias läkas tagasi tööliste nõudmise palgafõrgenduse asjus suurem ettevõtte (Allpinen Montangesellschaft) sel ettekäändel, et 8-tunnilise tööpäewa juures ettevõttel enam võimalik ei olewat maksta. Ettevõtte tegi ettepaneku, tööpäewa pikendada, misjagune ettepanek otse seaduswastane on, sest et Austrias 8-tunniline tööpäewa seadus maksjab. Töölistes liiklajid tööpäewa pikendamise ettepaneku tagasi. Kuid lähemal ajal peetakse ära ettevõtjate konverents, kus see küsimus uuesti ules tõstatatakse. Nähtawasti tuleb Austria töölistel mõitluswalmis olla, hoolimata 8-tunnilise tööpäewa seadusest. (R. U. L.)

Rahwuswaheline Rahukongressi aruanne,

Saag, 10.—15. detsembrini 1922., hind 1.50 florini. On hiljuti Rahwuswahelise Ametiühijuste kirjastusel ilmunud. Sõja küsimisel on weel tänapäew suur tähendus, selle tõttu, et järelejäaja terawad ja wahusjad keerdsõlmed weel lahendamata. Juba sellepärast oli kongressil suur ajalooline tähendus, et mõitlusjeks rahueesmärgi eest kofku tulid esitajad kõigist rahwastidest, nii töölistühimise esitajad, kui ka kodanliste rahu poolehoidjate kihtide ja kristlike rahuringfondade esitajad, et ühijelt teid ning abinõusid leida sõja hädaoahu wastu mõitlemiseks ning rahu kindlustamiseks.

Sel maailma kongressil olid esitatud 27 maad. Esitajateks olid Ametiühijuste, ühistegeliste liikumise, poliitiliste parteide juhjid, parlamendi tegelased ning rahumõtte eest mõitlajad.

AruanDES on muu seas järgmised kõned: Sakslased: P. Grafsmanni (ühijaksamaa ametiühijuste liidu teine esimees); Dr. Friedrich Adleri (Wienist), Gerlachi (Rahwuswaheline Rahubüroo); Graf Reßler (Saksa Rahukartell). Prantslased: L. Jouhaux (Prantsuse Ametiühijuste Liit); G. Vanderveldi (endine Belgia rahaminister, sotsialist); Edo Himmeni. Inglise: Thomas'i (Rahwuswahelise Ametiühijuste Liidu esimees); Gendersoni ja Worcesterist Dechanteni (Rahwuswahelise kiriku kaudu rahuedendamise üleilmilise ühingu esitajad). Wenelased: Rosowsky ja Madef'i ning ameeriklase Jane Adams'i kõned.

200 leheküljelises ülemaailmlikult korraldatud raamatus, Steinlen'i joonisjuga illustatud, on ka weel istumis- ja saali kirjutused. Kõnedes on koondatud kogu dokumendide materjaal sõja ning rahu kohta, mis nii ühijutele, kui ka ajutusele, kes selle küsimuse wastu wõibegi huiwi tunneiwad, suure tähtsusega on. Aruanne on saada: Internatsionaler Gewerkschaftsbund, Postfach 1065, Amsterdam, Holland.